

TANGAZO LA SERIKALI NA. 920 la tarehe 22/12/2023

SHERIA YA SERIKALI ZA MITAA (MAMLAKA ZA WILAYA),

(SURA YA 287)

SHERIA NDOGO

(Imetengenezwa chini ya kifungu cha 153(1))

SHERIA NDOGO YA USAFI WA MAZINGIRA YA HALMASHAURI YA WILAYA YA
KIBONDO YA MWAKA 2023

Jina

1. Sheria Ndogo hii itajulikana kama Sheria Ndogo ya Usafi wa Mazingira ya Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo ya Mwaka 2023.

Matumizi

2. Sheria Ndogo hii itatumika katika eneo lote la Mamlaka ya Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo.

Tafsiri

3. Katika Sheria Ndogo hii, isipokuwa kama muktadha utahitaji vinginevyo-
“Afisa Mwidhiniwa” maana yake ni afisa yeyote atakayeteuliwa na Mkurugenzi kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hii;
“chakula” maana yake ni kitu chochote kinacholiwa au kunywewa na binadamu isipokuwa dawa;
“chanzo cha maji” maana yake ni kama ilivyotafsiriwa chini ya Sheria ya Usimamizi wa Rasilimali za Maji;
“dampo” au “Jalala” maana yake ni eneo maalum lililotangazwa kuwa limetengwa na kuhifadhiwa na Halmashauri kama eneo maalum nje ya makazi ya watu kwa ajili ya kumwaga au kutupa taka taka za aina yoyote;

- “Halmashauri” maana yake ni Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo;
- “kizimba cha taka” maana yake ni kizimba au chombo maalumu kilichowekwa na Halmashauri kwa ajili ya jamii kuhifadha taka ngumu kabla ya kusafirishwa hadi kwenye jalala kuu lililoidhinishwa;
- “Mkurugenzi” maana yake ni Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri ya Wilaya ya Ngara au afisa yeyote atakayeteuliwa kutekeleza majukumu ya Mkurugenzi;
- “mkazi” maana yake ni mtu yeyote ambaye kwa kawaida anaishi kwenye eneo lililoko chini ya mamlaka ya Halmashauri na ambaye ama ana kaya au anaishi katika kaya au taasisi iliyopo katika eneo la Halmashauri;
- “maji taka” maana yake ni kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;
- “taka” maana yake ni kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;
- “taka ngumu” maana yake ni kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;
- “uchafu hatarishi” maana yake ni kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;
- “uchafu wa mazingira” maana yake ni kama ilivyotafsiriwa katika Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;
- Sura ya 331 “wakala” maana yake ni mtu binafsi au kikundi cha watu, kampuni au shirika ambalo limeteuliwa na
- Sura ya 191 Halmashauri kufanya kazi yoyote chini ya Sheria Ndogo hii kwa niaba ya Halmashauri husika.
- Wajibu wa kufanya usafi wa mazingira 4. Kila mkazi anayemiliki eneo la nyumba au kiwanja au biashara atakuwa na wajibu wa kuhakikisha kwamba-
- (a) mazingira yanayozunguka eneo lake yanakuwa safi wakati wote;
- (b) taka zote zinakusanywa, kufukiwa au

kuondolewa kwa njia itakayoelekezwa na Halmashauri;

- (c) anachimba shimo la kutupa taka litakalokuwa na urefu usiopungua kimo cha futi 3 na upana usiopungua futi 2;
- (d) anajenga choo imara cha kudumu kilichojengwa kwa matofali na kuezekwa kwa bati, tembe, majani au vigae chenye mlango unaofunga na kufunguka na kuhakikisha kwamba choo kinatumika wakati wote na kuna chombo cha maji tiririka na sabuni ya kunawa mikono;
- (e) eneo lake halina mazalia ya mbu, panya au wadudu wengine hatarishi; na
- (f) hatupi taka katika maeneo ya wazi, mitaani au barabarani.

Uhifadhi wa maji taka

5. Kila mmiliki wa nyumba au kiwanda au eneo la biashara anatakiwa-

- (a) kuhakikisha kuwa ana karo la kuhifadhi maji taka;
- (b) kunyonya maji taka endapo karo litajaa; na
- (c) kutotiririsha au kutoelekeza maji kutoka vyooni, bafuni, karoni au viwandani kwenda barabarani, uchochoroni, mtoni au kwenye vyanzo vya maji au maeneo ya wazi au kwenye mfereji wa maji ya mvua au sehemu yoyote isiyotengwa kuhifadhia maji taka.

Utengenezaji na uuzaji wa vyakula

6. Mtu yeyote anayetengeneza matunda, kuchoma, kupika, kuchemsha au kuuza chakula cha aina yoyote katika eneo la Halmashauri atatakiwa-

- (a) kutimiza masharti na kanuni za afya; na
- (b) kuwa na kibali kutoka kwa afisa afya wa Halmashauri.

Upimaji wa afya

7. Itakuwa ni wajibu wa kila mhudumu wa hoteli, mgahawa, baa, nyumba ya kulala wageni au bucha au

waoka mikate au watu wanaoshughulika na kuuza vyakula vilivyopikwa kuhakikisha kwamba wanapima afya zao kila baada ya miezi sita.

Mamlaka ya
afisa
mwidhiniwa

8.-(1) Afisa Mwidhiniwa atakuwa na uwezo wa kuingia katika eneo lolote ndani ya Halmashauri kuanzia saa kumi na mbili kamili asubuhi hadi saa kumi na mbili kamili jioni kwa lengo la kusimamia utekelezaji wa Sheria Ndogo hii.

(2) Afisa Mwidhiniwa atakuwa na uwezo wa kushauri au kumuelekeza mtu kutokuishi katika jengo ambalo linahatarisha afya yake au maisha ya watu na viumbe hai.

Vifaa vya
kuhifadhi
taka ngumu

9.-(1) Kila mmiliki wa jengo la makazi au mpangaji wa jengo la makazi au mtu yeyote anayefanya biashara katika eneo lolote au chombo cha usafiri ndani ya Halmashauri atatakiwa kuwa na chombo cha kuhifadhi taka chenye mfuniko na atawajibika kukusanya taka hizo kwenye vizimba vya kuzolea taka katika maeneo yaliyoainishwa.

(2) Kila mmiliki wa jengo au mpangaji wa nyumba iliyo katika ukanda wa kijani, katika maeneo ambayo hayajapimwa atalazimika kuwa na shimo kubwa la kukusanyia taka ngumu katika eneo lake.

Ukusanyaji
taka ngumu

10.-(1) Halmashauri itawajibika kukusanya taka ngumu kutoka katika vizimba vya taka vilivyotengwa katika kila kata.

(2) Taka ngumu zote zitakazokusanywa kwenye mapipa ya taka zitabaki kuwa mali ya mkazi au mmiliki wa eneo husika mpaka zitakapokuwa zimefikishwa kwenye kizimba cha taka au zitakapokuwa zimetolewa na Wakala kutoka katika eneo lake.

Ada ya
uzoaji taka

11. Mtu yeyote anayezalisha taka atalipia ada au ushuru wa ukusanyaji wa taka kwa kiwango kilichoainishwa katika Jedwali la Kwanza la Sheria Ndogo hii.

Eneo la
kutupa taka

12. Halmashauri itakuwa na wajibu wa-

- (a) kutenga eneo maalumu kwa ajili ya kutupa taka;
- (b) kuweka vyombo maalumu vya kutunzia taka katika maeneo ya Halmashauri; na
- (c) kutoa huduma ya uzoaji taka kwa malipo kutoka kwa wazalishaji wa taka hadi kwenye dampo.

Siku ya
usafi

13.-(1) Kila alhamisi ya wiki na jumamosi ya mwisho wa mwezi itakuwa ni siku maalumu ya kufanya usafi wa mazingira katika maeneo ya makazi na umma.

(2) Kila mkazi katika kijiji na kitongoji atapaswa kushiriki usafi wa mazingira kwa siku iliyopangwa na Halmashauri katika maeneo yao na maeneo ya umma.

(3) Kila mtu atahakikisha eneo la makazi yake na vichochoro vilivyomzunguka, eneo analofanyia biashara, eneo la wazi lililo karibu naye kwa umbali wa mita kumi na eneo la mazingira ya ofisi ni safi kwa mujibu wa Sheria Ndogo hii.

(4) Halmashuri inaweza kuelekeza kikundi au taasisi yoyote kufanya usafi katika eneo lolote la Halmshauri.

Uteuzi wa
wakala

14.-(1) Halmashauri inaweza kumteua wakala kwa ajili ya kutoa huduma ya usafishaji na ukusanyaji taka kwa niaba yake.

(2) Wakala atakayeteuliwa kwa mujibu wa Sheria Ndogo hii atakuwa na wajibu wa kuhakikisha kuwa-

- (a) ameingia mkataba na Halmashauri kwa ajili ya kutoa huduma ya usafi wa mazingira;
- (b) anakusanya na kutupa taka hizo kwenye dampo kuu la Halmashauri.

Vikundi vya
usafi

15.-(1) Halmashauri itahamasisha uundaji wa vikundi jamii na kuvitambua ili kuviwezesha kufanya shughuli za udhibiti wa taka ngumu pamoja na usafi wa mazingira katika mitaa baada ya kuingia mkataba na Halmashauri.

(2) Kwa kuzingatia idadi ya watu, kiwango cha taka kinachozalishwa na utendaji kazi wa kikundi cha kijamii katika eneo ambamo kinakusanya na kuzoa taka, Halmashauri inaweza-

- (a) kukijengea uwezo kikundi kwa kuruhusu kutoza ada kwa kila kaya au jengo lililopo katika eneo ambalo kikundi hicho kimepewa mkataba wa kukusanya na kuzoa taka kwa kuzingatia viwango vilivyoainishwa katika Sheria Ndogo hii;
- (b) kukipa vitendea kazi na motisha nyinginezo kwa ajili ya kuboresha utendaji kazi wa kikundi.
- (3) Endapo kikundi cha kijamii kitaomba kushirikishwa katika shughuli za kuzoa na kukusanya taka katika eneo lolote la Kata-
 - (a) shughuli za kikundi hicho zitaratibiwa na Afisa Mwidhinishwa pamoja na afisa mtendaji wa kata husika na taarifa zote za utendaji wa kikundi zitawasilishwa na kujadiliwa katika kamati ya maendeleo ya kata husika;
 - (b) hakitatoza viwango vya ada tofauti na vilivyoainishwa katika Sheria Ndogo hii isipokuwa pale ambapo wamepewa kibali na Halmashauri;
 - (c) kitawasilisha taarifa ya utekelezaji na makusanyo ya ada kutoka kila kaya au mmiliki wa jengo au familia pamoja na changamoto kilizokumbana nazo kwa Halmashauri na kamati ya maendeleo ya kata; na
 - (d) kitawasilisha makusanyayo yote ya fedha ya kila siku kwa Afisa Mtendaji wa Kata ambaye

atawasilisha makusanyanyo hayo kila wiki kwa Mkurugenzi.

Marufuku

16. Ni marufuku kwa-

- (a) mtu yeyote kuendesha biashara ya upulizaji dawa au biashara ya kuua wadudu au wanyama waharibifu katika nyumba yoyote au mahali popote bila cheti cha taaluma kinachotambuliwa na Serikali na leseni kutoka Halmashauri;
- (b) mfanyabiashara yeyote kupanga bidhaa nje ya jengo lake la biashara au barabarani au vichochoroni au katika eneo lolote ambalo halikuidhinishwa kwa ajili ya shughuli hiyo;
- (c) mfugaji kuruhusu mifugo kuzurura ovyo mitaani au barabarani;
- (d) mtu yeyote kutupa taka za aina yoyote barabarani au eneo lolote la wazi au kwenye vichochoro au kwenye chanzo chochote cha maji au katika eneo lolote ambalo halikutengwa kwa ajili ya shughuli hiyo;
- (e) mtu yeyote aliye ndani ya gari kudondosha taka ngumu nje ya gari likiwa ndani au nje ya kituo cha magari na sehemu yoyote ile ambapo gari hilo linapita;
- (f) mtu yeyote kuanzisha shughuli za kiwanda au mradi wowote unaoweza kuathiri mazingira bila kufanya tathmini ya athari kwa mazingira kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira;
- (g) mtu yeyote kuzuia maji kupitia njia yake ya asili kwa kujenga, kulima au kuweka kitu chochote kwenye maji kitakachoingilia mtiririko wa asili wa maji katika chanzo cha maji;
- (h) mtu yeyote kuweka kitu chochote kwenye maji taka ambacho kinaweza kuathiri mtu yeyote au kuharibu mfumo wa tiba ya maji taka au kinachoweza kusababisha kuzuia mtiririko wa

Sura ya 191

maji taka;

- (i) mtu yeyote kulima kilimo cha matuta yanayosababisha maji kutuama ndani ya eneo la kati katikati ya mji;
- (j) kuchimba mchanga, kokoto au mawe katika vyanzo vya maji au mito barabarani;
- (k) kujenga kisima cha maji bila idhini ya maandishi ya Halmashauri;
- (l) kuchafua, kuoga, kufulia au kuvuruga maji yanayotumika kwa ajili ya matumizi ya binadamu au wanyama;
- (m) kuuza mchanga au kokoto na mawe kandokando mwa barabara;
- (n) kukata mti uliokwisha pandwa au ulioota wenyewe bila kupata kibali cha Halmashauri ambacho kitatolewa kwa masharti maalumu;
- (o) kuegesha au kufanya matengenezo ya gari, pikipiki au baiskeli kwenye maeneo ya makazi, bakaa za barabara au maeneo ya wazi;
- (p) kufanya biashara ya pombe ya aina yoyote katika nyumba au kwenye maeneo ya akiba za barabara au mitaani;
- (q) kuuza matunda au bidhaa nyingine za vyakula barabarani au kuanzisha masoko au magenge ya kuuzia matunda au vyakula au biashara nyingine ndogo bila ruhusa ya Halmashauri;
- (r) kuunganisha bomba la taka vimiminika katika mifereji ya maji ya mvua;
- (s) kufungulia au kutiririsha maji ya choo au taka vimiminika katika mkondo asili wa maji ya mvua au barabara au mfereji wa barabara wa maji ya mvua;
- (t) kujisaidia haja ndogo au haja kubwa barabarani, mitaani au sehemu yoyote isiyokusudiwa kwa madhumuni hayo;

- (u) kubomoa jengo lolote kwa njia yeyote ile bila kupata kibali cha Halmashauri;
- (v) kufanya mikusanyiko ya kidini au kiutamaduni au kijamii wakati wa milipuko ya magonjwa ya kuambukiza, isipokuwa kwa ruhusa maalumu ya Halmashauri na usimamizi wa Afisa Afya; na
- (w) kuchoma moto taka za majumbani, makaratasi, majani, michongoma au takataka za aina yeyote katika maeneo ya makazi ya watu na kusababisha moshi kwa wakazi na kuchafua hewa kwa moshi na mazingira kwa ujumla; na
- (x) kuweka uchafu wenye asili ya maji maji kwenye pipa la taka au kitu chochote kinachoweza kulipuka na kusababisha madhara.

Makosa

17. Itakuwa ni kosa chini ya Sheria Ndogo hii kwa mtu yeyote:

- (a) kujenga choo chini ya umbali wa mita 60 kutoka kisimani, bwawani, mtoni, au chanzo kingine cha maji yanayotumika, kwa matumizi ya binadamu;
- (b) kutoa kinyesi au kusababisha kinyesi au mkojo au maji machafu yenye kinyesi kutoka kwenye choo chake au bafu lake au karo la kuoshea vyombo au nguo au kutoka kwenye bomba lolote linalochukua maji machafu na kuyatitirisha kwenye barabara au mitaani au kwenye mifereji ya maji ya mvua au mfereji wowote uliowazi;
- (c) kutupa taka au kusababisha mtu mwingine atupe taka mahali popote pasiporuhusiwa na Halmashauri;
- (d) kuuza chakula nje ya eneo ambalo halijasajiliwa kwa ajili ya shughuli hiyo;
- (e) kuzika maiti katika eneo ambalo halikuainishwa kwa shughuli hiyo;
- (f) kutolipa ada ya taka kwa miezi miwili mfululizo;
- (g) kutembeza vyakula mitaani bila kibali cha

Halmashauri;

- (h) kucheza michezo au kuonyesha michezo au burudani katika maeneo yasiyoruhusiwa na Halmashauri;
- (i) kuegesha gari bovu na kuliacha kando ya barabara au kichocho au eneo la wazi ambalo halijaidhinishwa kwa shughuli za gereji na kuliacha zaidi ya siku moja;
- (j) kulima ndani ya vyanzo vya maji;
- (k) kutokuwa na pipa la taka lenye mfuniko katika eneo la biashara;
- (l) kutokuwa na choo au kukutwa na choo kibovu au kilichojaa;
- (m) kukutwa na shimo la maji taka lililojaa au ambalo halina mfuniko;
- (n) kuziba kichocho; na
- (o) kutokuwa na chombo maalum cha kukusanyia taka ndani ya gari la abiria.

Adhabu

18. Mtu yeyote atakaye kiuka masharti ya Sheria Ndogo hii atakuwa ametenda kosa na endapo akipatikana na hatia atatozwa faini isiyopungua shilingi elfu hamsini na isiyozidi shilingi laki tatu au kutumikia kifungo kisichozidi miezi kumi na miwili jela au adhabu zote mbili kwa pamoja faini na kifungo.

Kufilisha
kosa

19. Mkurugenzi anaweza kumtoza mtu yeyote aliyetenda kosa chini ya Sheria Ndogo hii kiasi kisichozidi shilingi elfu hamsini iwapo mkosaji atakiri kosa kwa hiari na kuwa tayari kujaza fomu maalum iliyoambatishwa kwenye Jedwali la Pili la Sheria Ndogo hii.

JEDWALI KWANZA

(Limetengenezwa chini ya aya ya 11)

A. Ada ya Huduma ya Ukusanyaji na Uzoaji wa taka

Namba.	Aina ya Biashara au mchangiaji	Kiwango cha Ada kwa Mwezi (Shilingi)
1.	Mgahawa mdogo au kibanda cha kuuzia chai au chakula.	3,000/=
2.	Kioski na glosari.	3,000/=
3.	Nyumba ya kulala wageni	5, 000/=
4.	Zahanati (Taka zisizo hatari).	10, 000/=
5.	Kituo cha Afya (Taka zisizo hatari).	15, 000/=
6.	Fundi seremala.	3,000/=
7.	Fundi chuma.	2, 000/=
8.	Karakana au gereji za magari.	5,000/=
9.	Karakana nyinginezo.	5,000/=
10.	Duka la jumla	5,000/=
11.	Duka la reja-reja.	3,000/=
12.	Duka dogo la vyakula.	2, 000/=
13.	Duka kubwa la vyakula.	3,000/=
14.	Baa	3,000/=
15.	Kumbi za starehe au disko	10,000/=
16.	Duka la kuuza samaki au nyama (bucha ya samaki au nyama)	3,000/=
17.	Kibanda au kituo cha nyama choma au chipsi kinachojitegemea	2,000/=
18.	Duka la dawa (Jumla na rejareja)	2,000/=
19.	Duka la dawa la rejareja	2,000/=
20.	Kiwanda kidogo au kiwanda cha kati	10, 000/=
21.	Fundi cherehani	2,000/=
22.	Saluni ya wanaume au wanawake	3,000/=
23.	Kibanda au mwamvuli wa kuuza vocha za simu eneo la Hifadhi la ardhi la Halmashauri ya Wilaya.	2,000/=
24.	Kituo cha kuuzia nishati ya mafuta	10,000/=
25.	Washona viatu	2,000/=
26.	Wauza viatu vya mitumba au dukani	2,000/=
27.	Wauza nguo za mitumba	2,000/=
28.	Toroli la bidhaa au matunda	2,000/=
29.	Stoo za mkaa	5,000/=
30.	Stoo za mbao	5,000/=
31.	Mama au Baba Lishe	2,000/=
32.	Duka la kuuzia vipuli vya magari	3,000/=
33.	Kila kaya	500/=

Sheria Ndogo ya Usafi wa Mazingira ya Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo
Tangazo La Seikali Na. 920 (Linaendelea)

34.	Kila meza ndani ya Soko	2,000/=
35.	Ofisi za Taasisi kama benki au posta na tasisi nyingine za kifedha.	10,000/=
36.	Steshenari au maduka ya kuuza vitabu	5,000/=
37.	Duka la dawa muhimu za binadamu au duka la dawa za mifugo au pembejeo za kilimo	3,000/=
38.	Hospitali au vituo vya Afya au zahanati za watu binafsi	10,000/=
39.	Vyuma chakavu tani moja	12,000/=

B. Gharama za Utupaji Taka kwenye Jalala (jaa) la Taka la Halmashauri

Na.	Kiasi cha Taka	Ada kwa Mwezi (Shilingi)
1	Taka za aina yoyote kwa kiwango cha ujazo chini ya tani moja.	30,000/=
2	Taka za aina yoyote kwa kiwango cha ujazo tani moja.	50,000/=

JEDWALI LA PILI

(Limetengenezwa chini ya aya ya 19)

FOMU YA KUFIFILISHA KOSA

Mimi Nakiri KWA HIARI YANGU MWENYEWWE mbele ya.....ambaye ni Mkurugenzi wa Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo kwamba mnamo tarehe ya Mwezi..... Mwaka nilitenda kosa la kukiuka masharti ya aya ya ya Sheria Ndogo ya Usafi wa Mazingira ya Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo ya Mwaka 2023.

Kwa mamlaka aliyopewa Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo, Niko tayari kulipa kiasi cha Shilingi kwa ajili ya kufifilisha Kosa nililotenda chini ya Sheria Ndogo ya Usafi wa Mazingira ninaodaiwa pamoja na faini.

NATHIBITISHA KWAMBA MAELEZO HAPO JUU NI YA KWELI NA NIMEYATOA MIMI MWENYEWWE KWA HIARI YANGU KADRI YA UFAHAMU WANGU.

Leo tareheya Mwezi..... Mwaka.....
 Jina Saini.....

MBELE YA:

Jina
 Wadhifa
 Saini
 Tarehe

Lakiri ya Halmashauri ya Wilaya Kibondo imebandikwa kwenye sheria Ndogo hizi kufutia azimio lililopitishwa katika kikao cha Baraza la Madiwani la Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo uliofanyika Tarehe 31 mwezi 01 Mwaka 2023

DIOCLES M. RUTEMA
Mkurugenzi Mtendaji (W)
Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo

HABILI C. MASEKE
Mwenyekiti
Halmashauri ya Wilaya ya Kibondo

NAKUBALI,

Dodoma,
31 Oktoba, 2023

MOHAMED OMARI MCHENGERWA (MB)
Waziri wa Nchi – Ofisi ya Rais,
(Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa)